

---

## IRAKLI KÜRTLER CUMHURBAŞKANI KONUSUNDA BU KEZ ANLAŞAMADI

25.09.2018

---

NTV (24 Eylül 2018)

Irakta tarafların anlaşmasına göre cumhurbaşkanlığı makamının verildiği Kürtler, bu sefer ortak bir isim üzerinde uzlaşamadı.

Daha önceki cumhurbaşkanı adaylarını belirleyen Kürdistan Yurtseverler Birliği'nin (KYB) yeni adayına Kürdistan Demokrat Partisi'nin (KDP) itiraz etmesi, iki stratejik ortağı cumhurbaşkanlığı meselesinde karşı karşıya getirdi.

KYB, Berham Salih'i cumhurbaşkanı adayı olarak gösterirken, KDP, Fuad Hüseyinin Irak'ın yeni cumhurbaşkanı olmasını istiyor. Her iki parti kendi aralarında anlaşamazlarsa Irak parlamentosunda ilk defa iki Kürt aday, ülkenin yeni cumhurbaşkanı olması için yarışacak. KDP ve KYB de kendi adayının cumhurbaşkanı seçilmesi için şimdiden Erbil-Bağdat ve Necef hattında siyasi kulislere başladı.

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nde (IKBY), geçmiş dönemlerde ortak hareket eden KYB ve KDP, muhalefet partileri sahneye çıkmadan önce hem Bağdat hem de IKBY'deki bölgesel hükümeti kolay bir şekilde şekillendirip, karşılıklı anlaşmaya varıyordu. Ancak bu durum son 4 yıl içerisinde tamamen değişti. KYB kurucu lideri ve genel sekreteri Celal Talabani'yi kaybetti. KDP Genel Başkanı Mesut Barzani ise KYB ile yapılan ittifakın bir parçası olarak yürüttüğü IKBY başkanlık görevinden istifa etti.

KYB, geçmiş dönemlerde KDP ile yaptığı anlaşmaya binaen bunun kendi hakkı olduğunu savunurken, KDP ise dün yayımladığı yazılı açıklamada, artık böylesi bir anlaşmanın söz konusu olmadığını çünkü Talabani'nin vefat ettiğini ve Barzani'nin de başkan olarak görevde kalmadığını görüşünü ileri sürdü.

Irakta 2005 yılında siyasi taraflar arasındaki anlaşmaya göre, Irak cumhurbaşkanlığı makamı Kürtlere, meclis başkanlığı Sünnilere ve başbakanlık Şiilere veriliyor. Kürtlerin iki büyük partisi arasında yapılan anlaşmaya göre, IKBY başkanlık makamı KDPye, Irak cumhurbaşkanlığı makamı ise KYBye verilecekti. IKBY Başbakanlığı ise seçimi kazanan ve hükümeti kuran partiden olacaktı.

Bu anlaşma kapsamında KYB lideri Celal Talabani 2006 yılında Irak cumhurbaşkanı seçildi ve iki dönem cumhurbaşkanlığı yaptı. KYBnin belirlediği Fuat Masum da 2014 yılından beri Irakın seçilen 2. cumhurbaşkanı olarak görev yapıyor.

Irakta ismi konulmayan anlaşma ve teamüle göre yeni cumhurbaşkanı da Kürtlerden seçilecek. Kürtlerin belirlediği ortak aday genel şartlara sahipse Irak parlamentosunda seçiliyordu. Ancak bu sefer ilk kez bölgenin siyasi ve güçlü partisi KDP, stratejik ve hükümet ortağı KYB'nin

cumhurbaşkanı adayını belirlemesine karşı çıktı ve bu makamın Kürt halkının istihkakı olduğunu ve hiçbir siyasi partinin tapulu malı olmadığını belirtti.

KDP, önce kendisine sormadan Berham Salih ismini cumhurbaşkanı adayı olarak ilan eden KYB'ye itiraz eden bir açıklama yaptı, ardından KDP Genel Başkan Yardımcısı ve IKBK Başkanı Neçirvan Barzani'yi acil olarak Bağdata göndererek Şii ve Sünni siyasi parti ve liderler nezdinde kendi adayı için destek arayışına girdi.

KDP, bir yandan Bağdat-Necef hattında siyasi temaslarını sürdürürken diğer taraftan Barzani'nin sağ kolu Fuad Hüseyin'i cumhurbaşkanı adayı olarak ilan etti. KDP ile KYB anlaşamazlarsa ilk defa Irak parlamentosu iki güçlü adaydan birini seçmek için oylama yapacak.

Öte yandan KDP lideri Mesut Barzani'nin cumhurbaşkanlığı seçiminde elini güçlendirmek için Erbilde görüştüğü Irak Parlamentosu Başkanı Muhammed Halbusi'ye, meclisteki cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 30 Eylül'de yapılacak IKBK milletvekili seçimleri sonrasına bırakması ricasında bulunduğu iddia ediliyor.

Barzani'nin yerel milletvekili seçimlerinde daha fazla milletvekili çıkarmayı hesap ettiği ve bu sonuçla Bağdat'taki cumhurbaşkanlığı seçimine gitmesi durumunda partisinin ve adayının elinin daha güçlü olacağını düşündüğü ifade ediliyor.

#### KÜRTLERİN YENİ CUMHURBAŞKANI İÇİN KAÇ ADAYI VAR?

Cumhurbaşkanlığının kendisi tarafından belirlenmesi gerektiğini ısrar eden KYB, bir yıl önce partisinden istifa edip tekrar geri dönen eski IKBK başkanlarından Berham Salih'i aday gösterdi.

Salih, partinin resmi adayı olmasına rağmen, Talabani'nin bacanağı ve uzun yıllar kendisine danışmanlık yapan Latif Reşid de aday olmaktan çekilmediğini duyurdu.

KDP ise Hanekinli Şii Kürt olan, Barzani'nin uzun yıllar sağ kolu ve IKBK Başkanlığı Divan Başkanı Fuad Hüseyin'i cumhurbaşkanı adayı olarak ilan etti.

Her iki partinin ayrı adaylarının yanı sıra, bağımsız olarak adaylığını ilan eden eski Goran Milletvekili Sirva Abdulvahid ve Serdar Abdullah da cumhurbaşkanlığı için isimlerini yazdırdı.

Bu isimlerin dışında partilerinden istifa edip bağımsız olarak adaylığını ilan edenler siyasiler var.

#### GEÇMİŞ DÖNEMLERDE ORTAK ADAYI NASIL ÇIKARIYORDU?

KDP ve KYB, Saddam Rejimi düşürülmeden evvel, 1990'lı yıllarda ezeli iki düşman gibi Erbil-Süleymaniye vilayet sınırlarında birkaç yıl süren iç çatışma yaşadı. Her iki partinin amacı da bölgedeki askeri ve siyasi nüfuzunu artırıp, gümrük kapılarının mali gelirini elde etmekte.

Barzani ve Talabani arasında, 1996 yılında şiddetlenip binlerce insanın hayatını kaybetmesine yol açan iç çatışma, ABD'nin girişimiyle Eylül 1998'de imzalanan ateşkes anlaşmasıyla sona erdi. Taraflar, IKBK'nin özellikle gümrük kapılarından elde edilen mali gelirleri eşit şekilde paylaşma kararı verdi.

ABD'nin desteğiyle bir araya gelen KDP ve KYB, Irak'ın 2003 yılında işgal edilmesinden sonra mevcut konumlarını güçlendirmek ve Bağdat'ta kurulan kabinelerde daha etkin olma maksadıyla, 2005 yılındaki IKBY'de bölgesel seçimlere ittifak yaparak girdi. Karşılarında güçlü bir muhalefet partisi olmayan her iki parti, oyların ezici çoğunluğunu elde ederek, hükümeti istedikleri gibi kolayca teşkil etti. Halk tarafından yapılan seçimde de Barzani başkanlık koltuğuna oturdu.

Her iki Kürt liderin güçlerini birleştirmesi tecrübesine dayanarak, 2006 yılındaki Irak genel seçimlerine katıldı. Nuri el-Maliki'nin başbakanlığında kurulan hükümet kabinesinde, KDP ile yaptığı anlaşma neticesinde Celal Talabani, ilk defa bir Kürt olarak cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturdu. Bunun yanında, Kürtler, 10'a yakın bakanlık ve ona eş değer makama kendi adaylarını yerleştirdi.

Hakim iki Kürt partisi, seçimlere ortak katılarak liderlerinin cumhurbaşkanı ve başkanlık statüsünün garanti altına alınması üzerine stratejik ittifaka girdi. Bu ittifak sayesinde KYB'den Talabani iki dönem Fuad Masum ise bir dönem cumhurbaşkanlığı koltuğuna, Barzani da üç dönem başkanlık görevini üstlendi.

## DEĞİŞEN SİYASİ DENGELER

Barzani ve Talabani'nin güçlü iki parti olarak birleşmesi, hükümeti tek başlarına kurabilmeleri, tüm mali gelirleri tekellerinde bulundurmaları ve buna rağmen yolsuzlukların devam etmesi, özellikle Süleymaniye merkezli KYB tabanını rahatsız etmeye başladı.

KYB'nin KDP ile ittifaka girmesi ve birlikte hareket etmesine tepki gösterip, parti içerisinde reform yapmadığını söyleyen Talabani'nin sağ kolu ve KYB Genel Sekreter Yardımcısı Noşirvan Mustafa, 2006 yılında partisinden ayrılıp, IKBY'de muhalefet partisi kültürünü getirecek Goran (Değişim) Hareketi'ni kurdu.

Goran, 2009 yılında IKBY'deki yerel seçimlere katılarak önemli bir başarı elde etti. Muhalefetin kendi kalesinden doğması nedeniyle büyük kaygılar ve hesaplar içerisine giren KYB'nin lideri Talabani, KDP ile stratejik ittifaklarının gözden geçirilmesi gerektiğini düşünmeye başladı.

KDP ile ne şekilde yola devam edeceklerine karar vermeye fırsatı olmayan Talabani, 2012 yılının sonunda başkent Bağdat'ta toplantı sırasında beyin kanaması geçirip, tedavi için Almanya'ya sevk edildi.

Goran hareketinin çıkması ve Talabani'nin rahatsızlığı, her iki parti arasındaki ittifakın sancılı bir sürece girmesine yol açtı.

## KYB, BAŞKANLIK KRİZİNDE GORAN'IN YANINDA YER ALDI

Talabani'nin hastalanmasından sonra zor bir sürece giren KYB'nin öncü kadrolarının bir kısmı KDP'ye yakın dururken, diğer bir kısmı ise Goran ile ittifaka gidilmesini savundu. Her iki partinin etkisi altındaki lideri hasta KYB, 2013 yerel seçimlerde Goran'dan daha az milletvekili çıkararak, 18 milletvekiliyle IKBY'de 3'üncü parti konumuna düştü.

KDP ve KYB, Eylül 2013 yılındaki yerel seçimlere ittifak yapmadan girdi ve bu da her iki taraf arasındaki siyasi anlaşmanın fiili olarak sona erdiğinin işaretiydi. Ancak son bir kez daha taraflar,

Talabani'nin yerine geçen Fuad Masum ile Barzani'nin başkanlık süresinin uzatılması için kendi aralarında anlaşma yaptılar.

Barzani'nin başkanlık süresi, KYB'nin desteğiyle 2013 yılında 2 yıl uzatıldı. KDP'de, 2014 yılında seçilen Masum'un cumhurbaşkanı seçilmesine ön ayak oldu. Ancak Barzani'nin başkanlık süresinin meclis tarafından 2'nci defa 2017'e kadar uzatılmak istenirken, KYB o dönem Barzani'ye destek vermek yerine kısmen Goran'a destek verdi. KYB'nin bu tavrı ve Goran ile yakınlaşması, KDP tarafından stratejik anlaşmanın öldüğü şeklinde yorumlandı.

Talabani, 3 Ekim 2017'de Almanya'da tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

<https://www.ntv.com.tr/dunya/irakli-kurtler-cumhurbaskani-konusunda-bu-kez-anlasamadi,hzuKo5Y6U0qrrfgHPesM2w>

---

Kaynak/Source: